

توجه قرآن به زمان و بیان آن در مورد روزها و سالها

ستایش مخصوص الله است که پروردگار جهانیان است، همان خدایی که در قرآن کریم خود چنین می فرماید: «يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ» ترجمه: «خداوند شب و روز را دگرگون می‌سازد؛ در این عبرتی است برای صاحبان بصیرت!»، گواهی می‌دهم بر اینکه جز الله واحد و لا شریک هیچ معبود دیگری وجود ندارد، و گواهی می‌دهم بر اینکه سرور و پیامبر ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بنده و فرستاده الله است، خدایا! بر او و بر همه یاران و اصحاب او رحمت نما.

و بعد!

تدبر کننده در قرآن کریم در می‌یابد که به زمان اهتمام زیادی داده شده است که حاکی از اهمیت آن و لزوم و بهره‌گیری از آن با عمل نیکو و سودمند است چنانچه الله تعالی در قرآن کریم به اوقات مختلف قسم یاد نموده است چنانچه الله تعالی وقت صبح قسم یاد نموده است و یکی از سوره‌ها را با این وقت مسمی نموده است که الله تعالی می‌فرماید: «وَالْفَجْرِ * وَبِالْأَسْحَلِ وَالشَّفْعِ وَالْوُتْرِ» ترجمه: «به سپیده دم سوگند، و به شبهای دهگانه، و به زوج و فرد» و الله تعالی قسم به زمانی یاد نموده است که در آن زمان آفتاب می‌براید و سوره‌ی را این نام مسمی نموده است که می‌فرماید: «وَالضُّحَى * وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى * مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى» ترجمه: «قسم به روز در آن هنگام که آفتاب برآید و همه جا را فراگیرد، و سوگند به شب در آن هنگام که آرام گیرد، که خداوند هرگز تو را وانگذاشته و مورد خشم قرار نداده است!» و همچنان الله متعال به عصر قسم یاد نموده است و سوره‌ی را به این نام مسمی نموده است که می‌فرماید: «وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ» ترجمه: «به عصر سوگند، که انسانها همه در زیانند؛ مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند، و یکدیگر را به حق سفارش کرده و یکدیگر را به شکیبایی و استقامت توصیه نموده‌اند!» و همچنان الله سبحانه و تعالی به صبح و شب و روز قسم یاد نموده است چنانچه می‌فرماید: «وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ» ترجمه: «و به صبح هنگامی که چهره بگشاید» و همچنان می‌فرماید: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى * وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى» ترجمه: «قسم به شب در آن هنگام که جهان را بپوشاند، و قسم به روز هنگامی که تجلی کند».

حق سبحانه تعالی گذشت زمان و روز و سال را نشانه از قدرت خود قرار داده که نشان از کمال علم و قدرت اوست چنانچه می‌فرماید: «وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَتَتَعَلَّمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَلَّنَاهُ تَفْصِيلًا» ترجمه: «ما شب و روز را دو نشانه توحید و عظمت خود قرار دادیم؛ سپس نشانه شب را محو کرده، و نشانه روز را روشنی‌بخش ساختیم تا در پرتو آن، فضل پروردگارتان را بطلبید و به تلاش زندگی برخیزید، و عدد سالها و حساب را بدانید؛ و هر چیزی را بطور مشخص و آشکار، بیان کردیم.» جهان بر اساس یک سیستم منظم و شگفت‌انگیز پیش می‌رود که عقب نمی‌ماند و برهم نمیخورد چنانچه می‌فرماید: «وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ

لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ * وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا مِنْ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ * لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ» ترجمه: «و خورشید نیز برای آنها آیتی است که پیوسته بسوی قرارگاهش در حرکت است؛ این تقدیر خداوند قادر و داناست و برای ماه منزلگاه‌هایی قرار دادیم، و هنگامی که این منازل را طی کرد سرانجام بصورت شاخه کهنه قوسی شکل و زرد رنگ خرما در می‌آید. نه خورشید را سزاست که به ماه رسد، و نه شب بر روز پیشی می‌گیرد؛ و هر کدام در مسیر خود شناورند.» و همچنان بار دیگر الله سبحانه و تعالی می‌فرماید: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ * قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بَلَيَالٍ تَسْكُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ * وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ» ترجمه: «بگو: به من خبر دهید اگر خداوند شب را تا قیامت بر شما جاودان سازد، آیا معبودی جز خدا می‌تواند روشنایی برای شما بیاورد؟! آیا نمی‌شنوید؟! گو: به من خبر دهید اگر خداوند روز را تا قیامت بر شما جاودان کند، کدام معبود غیر از خداست که شبی برای شما بیاورد تا در آن آرامش یابید؟ آیا نمی‌بینید؟! و از رحمت اوست که برای شما شب و روز قرار داد تا هم در آن آرامش داشته باشید و هم برای بهره‌گیری از فضل خدا تلاش کنید، و شاید شکر نعمت او را بجا آورید!» و همچنان بار دیگر می‌فرماید: «يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ» ترجمه: «او شب را در روز داخل می‌کند و روز را در شب؛ و خورشید و ماه را مسخر شما کرده، هر یک تا سرآمد معینی به حرکت خود ادامه می‌دهد؛ این است خداوند، پروردگار شما؛ حاکمیت در سراسر عالم از آن اوست: و کسانی را که جز او می‌خوانید و می‌پرستید حتی به اندازه پوست نازک هسته خرما مالک نیستند!».

ارزش زمان و اهمیت تصرف در آن به تأیید قرآن مجید با پیوند دادن انجام عبادات به اوقات مقرر شده آن بیشتر می‌شود چنانچه الله عزوجل می‌فرماید: «إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا» ترجمه: «زیرا نماز، وظیفه ثابت و معینی برای مؤمنان است!» و بار دیگر می‌فرماید: «أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا» ترجمه: «نماز را از زوال خورشید هنگام ظهر تا نهایت تاریکی شب نیمه شب برپا دار؛ و همچنین قرآن فجر نماز صبح را؛ چرا که قرآن فجر، مشهود فرشتگان شب و روز است!» و همچنان الله سبحانه و تعالی در مورد رمضان می‌فرماید: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ» ترجمه: «روزه، در چند روز معدود ماه رمضان است؛ ماهی که قرآن، برای راهنمایی مردم، و نشانه‌های هدایت، و فرق میان حق و باطل، در آن نازل شده است. پس آن کس از شما که در ماه رمضان در حضر باشد، روزه بدارد!» و همچنان در مورد زکات می‌فرماید: «وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ» ترجمه: «و

حقّ آن را به هنگام درو، بپردازید!» الله متعال در مورد حج خانه کعبه شریفه میفرماید: «الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ» ترجمه: «حج، در ماه‌های معینی است!».

چنانچه قرآن کریم نیز در مورد روزها و سال‌های گذشته ما را راهنمایی می‌کند و عواقب امت‌های گذشته را در نظر بگیریم چنانچه میفرماید: «فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ» ترجمه: «آیا آنها چیزی جز همانند روزهای پیشینیان و بلاها و مجازات‌هایشان را انتظار می‌کشند؟!» و همچنان میفرماید: «وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ» ترجمه: «و ما این روزهای پیروزی و شکست را در میان مردم می‌گردانیم؛ و این خاصیت زندگی دنیاست» و بار دیگر میفرماید: «وَذَكَرَهُمْ يَوْمَ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ» ترجمه: «و ایام الله را به آنان یاد آور! در این، نشانه‌هایی است برای هر صبر کننده شکرگزار!» و همچنان از عبدالله بن عباس رضی الله عنه روایت است میفرماید: یعنی: وقایع خداوند در امت‌های گذشته، طبری رحمه الله می‌فرماید: آنان را به آنچه در روزهای گذشته برایشان پیشی گرفته و در ایام خداوند جل جلاله فضل و آزمایش بود پند ده.

ستایش مخصوص خدایی است که پروردگار جهانیان است، گواهی می‌دهم بر اینکه نیست معبود برحق جز الله واحد و لا شریک، و گواهی می‌دهم بر این که سردار و پیامبر ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده خدا است، ای الله! بر او و بر همه آل و اصحابش و بر کسانی که آنها را تا روز رستاخیز پیروی می‌کنند رحمت و سلامتی و برکت نازل فرما.

همانطور که قرآن کریم از روزهای دنیا سخن می‌گوید، ما را به یاد روزهای آخرت می‌اندازد بیاید بهترین کار را برای آن انجام دهیم و به درستی برای آن آماده شویم. تقدیر به سوي خداوند متعال است و بازگشت همه به سوي اوست خداوند جل جلاله میفرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ» ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از آنچه به شما روزی داده‌ایم، انفاق کنید! پیش از آنکه روزی فرا رسد که در آن، نه خرید و فروش است تا بتوانید سعادت و نجات از کیفر را برای خود خریداری کنید، و نه دوستی و رفاقت‌های مادی سودی دارد، و نه شفاعت؛ زیرا شما شایسته شفاعت نخواهید بود و کافران، خود ستمگرند؛ هم به خودشان ستم می‌کنند، هم به دیگران» و بار دیگر میفرماید: «تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ * فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا * إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا * وَتَرَاهُ قَرِيبًا * يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ * وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ * وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا» ترجمه: «فرشتگان و روح فرشته مقرب خداوند بسوی او عروج می‌کنند در آن روزی که مقدارش پنجاه هزار سال است! پس صبر جمیل پیشه کن، زیرا آنها آن روز را دور می‌بینند، و ما آن را نزدیک می‌بینیم! همان روز که آسمان همچون فلز گداخته می‌شود، و کوه‌ها مانند پشم رنگین متلاشی خواهد بود، و هیچ دوست صمیمی سراغ دوستش را نمی‌گیرد!» الله سبحانه و تعالی بار دیگر میفرماید: «وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ» ترجمه: «و یک روز نزد پروردگارت، همانند هزار

سال از سالهایی است که شما می‌شمیرید!» و همچنان میفرماید: «يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا * وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا» ترجمه: «این عذاب الهی در آن روزی است که آسمان به شدت به حرکت درمی‌آید، و کوه‌ها از جا کنده و متحرک می‌شوند!» الله متعال بار دیگر میفرماید: «يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَعُوفٌ بِالْعِبَادِ» ترجمه: «روزی که هر کس، آنچه را از کار نیک انجام داده، حاضر می‌بیند؛ و آرزو می‌کند میان او، و آنچه از اعمال بد انجام داده، فاصله زمانی زیادی باشد. خداوند شما را از نافرمانی خودش، برحذر می‌دارد؛ و در عین حال، خدا نسبت به همه بندگان، مهربان است.»

پس برما لازم است که باید بدانیم قدر زمان را بدانیم و گذشت روزها و سالها را در نظر بگیریم و برای دین و دنیایمان و برای خود و کشورمان تلاش کنیم که این تذکر برای جدیت و همت و تسخیر جانها در آنچه به نفع کشور و بندگان است موعظه و نصیحت است چنانچه الله تعالی میفرماید: «وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا» ترجمه: «و او همان کسی است که شب و روز را جانشین یکدیگر قرار داد برای کسی که بخواهد متذکر شود یا شکرگزاری کند و آنچه را در روز کوتاهی کرده در شب انجام دهد و به عکس» پیامبر گرامی مان حضرت محمد صلی الله علیه وسلم میفرماید: پای بنده در روز قیامت تکان نمی خورد تا اینکه از او در مورد چهار چیز سؤال شود: عمرش و اینکه در چي سپری کرده است؟ درباره جوانی اش آن را کجا گذرانده است؟ و در مورد پولش که از کجا به دست آورده و چگونه خرج کرده است؟ و در مورد علمش که چه کرده است؟

خداوندا مصر را در پناه خود داشته باش و مردمش را در تمام جهان سربلند داشته باش